

geworden. In de jaren daarna werd het zuilensysteem in snel tempo verder opgebouwd.¹³ Kuyper heeft daaraan een belangrijke bijdrage geleverd.¹⁴ Op die manier gaf hij stem aan wat leefde onder de 'kleine luyden', daarbij gedreven door het ideaal Nederland te herkerstenen.¹⁵ In 1880, op de stichtingsdag van de vU, formuleerde hij het zo: 'Och, geen enkel stuk van onze denkwereld is hermetisch te scheiden van de andere deelen; en geen duimbreed is er op heel 't erf van ons mens-
 14 schelijk leven waarvan de Christus, die áller Souverein is, niet roept: "Mijn".'¹⁶ De stichting van de Vrije Universiteit was dan ook slechts één aspect van zijn streven. Op allerlei terreinen was de invloed van Kuyper merkbaar. In 1879 stichtte hij de Anti-Revolutionaire Partij, in 1880 opende de vU haar deuren, in 1886 gaf hij leiding aan de tweede kerkscheuring uit de 19e eeuw, in 1892 stond hij aan de wieg van een kerkfusie en van 1901-1905 gaf hij leiding aan een kabinet. Er was geen duimbreed van het moderne leven, waarover Kuyper niet heeft geschreven of waarmee hij zich niet heeft bemoeid.

Wat Kuyper dichter op zijn ziel zat, de politiek, de kerk of de universiteit, valt niet met zekerheid te zeggen. Wel is duidelijk dat er een lange traditie bestaat waarin christenen zich betrokken weten bij het onderwijs. Bovendien had Kuyper met eigen ogen kunnen aanschouwen hoe groot het succes was geweest van de Groninger godgeleerdheid. Onder aanvoering van P. Hofstede de Groot was vanaf 1830 een grote schare predikanten in Groninger geest opgeleid, die zich in de loop der jaren een machtspositie in de kerk had verworven. Kuyper wist derhalve uit eigen ervaring hoe bepalend voor de kerk de opleiding van de dienaren des Woords was. Zijn kerkelijke doelen kon hij slechts bereiken door in de kerk alle belangrijke posities te 'veroveren'. Maar omdat Kuyper veel meer was dan alleen theoloog en omdat zijn blik verder reikte dan de kerk – de herkerstening van de Nederlandse samenleving! – zette hij in op een christelijke universiteit. Niet alleen gelovige predikanten wilde hij, gelovige wetenschapsmensen moesten er komen, die denkend en levend vanuit de 'gereformeerde beginselen' hun plaats in de samenleving zouden innemen.¹⁷ Daarom wilde hij een universiteit, los van de kerk als instituut, los van de staat. Die universiteit is er gekomen en zij gedenkt in 2005 haar 125-jarig bestaan. In dat kader is ook dit boek geschreven. Een gedenkboek, in het bijzonder over de Faculteit der Godgeleerdheid.¹⁸